



## Kranskärllssjukdomspatienters deltagande i hjärtrehabilitering

- Vilka faktorer är samband mellan att patienter inte deltar i rehabilitering eller avbryter den?

### RESULTAT

I undersökningarna identifierades sammanlagt 63 faktorer som har ett samband med att patienter med hjärt- och kärlsjukdomar inte deltar i hjärtrehabilitering eller avbryter rehabiliteringen. Av dessa faktorer bildades sex kategorier: faktorer som hänför sig till individen, kliniska faktorer, relationsfaktorer, faktorer som hänför sig till resande och själva hjärtrehabiliteringen samt faktorer som hänför sig till hälso- och sjukvården.

#### Faktorer som hänför sig till individen

Faktorer som har ett samband med att patienter inte deltar och avbryter rehabiliteringen:

- Ung ålder
- Låg socioekonomisk status
- Associerade sjukdomar
- Depressions- eller ångestsymtom eller stressande händelser

Faktorer som har ett samband med att patienter inte deltar i rehabilitering:

- Hög ålder
- Kvinnligt kön
- Svagt förtroende för den egna förmågan att sköta sjukdomen
- Patienten upplever hjärtrehabiliteringen som onödig

Faktorer som har ett samband med att patienter avbryter rehabiliteringen:

- Manligt kön
- Orealistiska föreställningar om hälsa
- Starkt förtroende för den egna förmågan att sköta sjukdomen
- Endast lindriga följer av sjukdomen
- Svag känsla av kontroll över den egna vården

#### Kliniska faktorer

Faktorer som har ett samband med att patienter inte deltar och avbryter rehabiliteringen:

- Rökning
- Högt BMI
- Svag eller försämrad fysisk funktionsförmåga
- Typ-2 diabetes
- Allvarlig kranskärllssjukdom
- Hjärtproblem
- Tidigare historia av hjärt- och kärlsjukdomar

Faktorer som har ett samband med att patienter inte deltar i rehabilitering:

- Okontrollerade kolesterolvärden eller inga tidigare höga kolesterolvärden

Faktorer som har ett samband med att patienter avbryter rehabiliteringen:

- Fysisk passivitet
- Dålig kapacitet till motion

#### Relationsfaktorer

Faktorer som har ett samband med att patienter inte deltar och avbryter rehabiliteringen:

- Inget parförhållande
- Litet praktiskt eller socialt stöd
- Att patienten är pensionerad

### BAKGRUND

Hjärt- och kärlsjukdomar är globalt den vanligaste dödsorsaken som inte hänför sig till en smittsam sjukdom. De orsakar nästan 18 miljoner dödsfall varje år<sup>1</sup>. Även om det finns bevis på att hjärtrehabilitering kan förebygga förvärrande av sjukdomen och dödlighet, och har konstaterats fungera bra i behandlingen av patienter med hjärt- och kärlsjukdom, används hjärtrehabilitering för lite. Hjärtrehabilitering inkluderar vanligen mångprofessionell intervention samt handledning för motion och läkemedelsbehandling.<sup>2,3</sup> Genom hjärtrehabilitering kan man minska dödligheten med 13–14 % ett till tre år efter kranskärllshändelsen och minska återfall med 30 % det första året efter kranskärllshändelsen<sup>4</sup>.

### SAMMANFATTNING

De största bidragande orsakerna till att patienter med hjärt- och kärlsjukdomar inte deltar i hjärtrehabilitering är kliniska och logistiska faktorer samt faktorer som anknyter till hälso- och sjukvården. Identifieringen av faktorer som anknyter till att patienter inte deltar i eller avbryter hjärtrehabilitering visar hur komplicerat engagemanget för hjärtrehabilitering är. För att förbättra engagemanget behöver man hitta praktiska lösningar på alla delområden som påverkar frågan. Hälso- och sjukvårdspersonalen bör särskilt beakta de patienter som löper risk att inte delta i hjärtrehabilitering eller att avbryta rehabiliteringen. Dessa bör erbjudas särskild handledning gällande hjärtsjukdomens risker och nytta med en hälsosammare livsstil samt fördelarna med hjärtrehabilitering med tanke på detta.

### Faktorer som hänför sig till resor

Faktorer som har ett samband med att patienter inte deltar i rehabilitering:

- Lång restid
- Inget körkort
- Brist på kollektivtrafik
- Boende i glesbygd

### Faktorer som hänför sig till hjärtrehabiliteringen

Faktorer som har ett samband med att patienter inte deltar i rehabilitering:

- Ingen tidigare erfarenhet av hjärtrehabilitering
- Patienter som deltog två gånger i veckan var mer benägna att avbryta rehabiliteringen än patienter som deltog tre gånger i veckan

### Faktorer som hänför sig till hälso- och sjukvården

Faktorer som har ett samband med att patienter inte deltar i rehabilitering:

- Ingen remiss
- Läkarens uppmuntran till deltagande i rehabilitering

Faktorer som har ett samband med att patienter avbryter rehabiliteringen:

- Lång tid mellan läkarbesöken efter en hjärthändelse

## ANVÄNDBARHET I FINLAND

Resultaten av den systematiska översikten kan tillämpas inom den finländska social- och hälsovården. Mer information om kranskärslssjukdom och behandling av den finns exempelvis i God medicinsk praxis-rekommendationerna för [Stabil kranskärslssjukdom](https://sydan.fi/fact/sepelvaltimotauti/)<sup>5</sup> eller på Hjärtförbundets webbplats<sup>6</sup> <https://sydan.fi/fact/sepelvaltimotauti/>. (på finska)



## MATERIAL OCH METODER

Evidenstipset baserar sig på en systematisk översikt som publicerades 2019, där man studerade faktorer som har ett samband med att patienter inte deltar i hjärtrehabilitering eller avbryter rehabiliteringen. Målet var att ge hälso- och sjukvårdspersonal tillgång till bästa tillgängliga forskningsevidens för att förbättra deltagandet i och genomförandet av hjärtrehabilitering. 43 undersökningar valdes ut för översikten. De omfattade sammanlagt 63 425 patienter med en medelålder på 63 år. Undersökningarna har genomförts i tio olika länder i Nordamerika, Europa och Oceanien. Faktorer som har ett samband med att patienter inte deltar i hjärtrehabilitering bedömdes med hjälp av patienthandlingar (30,2 %), enkäter (25,6 %), intervjuer (18,6 %) eller både intervjuer och patienthandlingar (25,6 %). Översiktens metodologiska genomförande beskrivs i den ursprungliga publikationen\*.

## SAMMANFATTNINGENS SKRIBENTER

Forskare **Kristiina Heikkilä**, HVM, avhandlingsforskare, Hoitotyön tutkimussäätiö, kristiina.heikkila(at)hotus.fi

Servicechef **Riitta Niemi**, HVM, Fysioterapi- och rehabiliteringstjänster Hjärt-sjukhuset, Tammerfors, riitta.niemi(at)sydansairaala.fi



Hoitotyön tutkimussäätiö

## DEN URSPRUNGLIGA PUBLIKATIONEN

\*Resurreccion DM, Moreno-Peral P, Gómez-Herranz M, Rubio-Valera M, Pastor L, Caldas de Almeida JM, Motrico E. Factors associated with non-participation in and dropout from cardiac rehabilitation programmes: a systematic review of prospective cohort studies. *European Journal of Cardiovascular Nursing* 2019; 18(1): 38–47.

### ANDRA ANVÄNDA KÄLLOR:

1. Global burden of disease study. 2016. Causes of death collaborators. Global, regional and national age-sex specific mortality for 264 causes of death, 1980–2016: a systematic analysis for the global burden of disease study 2016. *Lancet* 2017; 390: 1151–1210.
2. Balady JG, Ades PA, Bittner VA, Franklin BA, Gordon NF, Thomas RJ, Tomasek GF, Yancy CW. Referral, enrollment, and delivery of cardiac rehabilitation/secondary prevention programs at clinical centers and beyond: a presidential advisory from the American Heart Association. *Circulation* 2011;124: 2951–2960.
3. Smith SC, Benjamin EJ, Bonow RO, Braun LT, Creager MA, Franklin BA, Gibbons RJ, Grundy SM et al. AHA/ACC secondary prevention and risk reduction therapy for patients with coronary and other atherosclerotic vascular disease: 2011 update. A guideline from the American Heart Association and American College of Cardiology Foundation. *Circulation* 2011; 124: 2458–2473.
4. Heran BS, Chen JMH, Ebrahim S, Moxham T, Oldridge N, Rees K, Thompson DR, Taylor RS. Exercise-based cardiac rehabilitation for coronary heart disease. *Cochrane Database Systematic Reviews* 2011; 6: CD001800.
5. Stabiili sepelvaltimotauti. Käypä hoito -suositus. Suomalaisen Lääkäriseuran Duodecim ja Suomen Kardiologisen Seuran asettama työryhmä. Helsinki: Suomalainen Lääkäriseura Duodecim, 2015. Hämtad från: <http://www.kaypahoito.fi/web/kh/suositukset/suositus?id=hoi50102> (på finska)
6. Sydänliitto. 2018. Sepelvaltimotauti. Hämtad från: <https://sydan.fi/fact/sepelvaltimotauti/> (på finska)